

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

เนื่องจากพรรณพืชของโลกมีปัญหาเกี่ยวกับการเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์จากสาเหตุต่าง ๆ มากมาย อาทิเช่น การรบกวนจากไฟป่า ภัยแล้ง น้ำท่วม โรคระบาด ลมพายุ รวมทั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าโดยมนุษย์ ก่อให้เกิดการสูญพันธุ์ของพืชไปเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันหลายประเทศให้ความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์พืช โดยเฉพาะชนิดที่เป็นพืชถิ่นเดียว พืชที่หายากหรือใกล้จะสูญพันธุ์ จากการที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาเป็นผืนป่าแหล่งสุดท้ายของจังหวัดลพบุรี เดิมเนื้อที่ป่าตอนบนของป่าสงวนแห่งชาติป่าซับลังกามีเนื้อที่ประมาณ 96,875 ไร่ ประกอบด้วยเทือกเขายาวจากเหนือมาได้ขนานไว้สองข้าง ตรงกลางเป็นที่ราบแคบ โดยมีต้นน้ำลำสนธิไหลผ่ากลางจากเหนือไปได้ขนานกับเทือกเขาทั้งสอง เทือกเขาทางทิศตะวันออก คือ เขาพังเหย ซึ่งเป็นแนวเขตติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และเทือกเขาฝั่งทางด้านชัยภูมินั้นเปลี่ยนสภาพเป็นที่ราบสูงอีสาน ส่วนเทือกเขาทางตะวันตกนั้นประกอบด้วยภูเขาสลับซับซ้อนเป็นแนวเขตอยู่ติดกับอำเภอวิเชียรบุรี และอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เทือกเขาที่สำคัญคือ เขารวก ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและที่หลบภัยของสัตว์ป่าเป็นอย่างดี เทือกเขาทั้งสองห่างกันเพียง 5-6 กม. ตอนบนจะหนาวกว่าเพราะเป็นที่ราบสูง ฤดูร้อนอากาศร้อนจัด พื้นที่ตอนล่างเกิดไฟป่าบ่อยครั้ง เนื่องจากเป็นป่าเบญจพรรณมีทุ่งหญ้า สลับกับป่าไผ่รวก บนเทือกเขาพังเหยเป็นป่าเต็งรังกับป่าเบญจพรรณ นอกจากไม้เต็งรังแล้วมี ประดู่ มะค่า แดง และไม้ไผ่รวกขึ้นอยู่ทั่วไป ระดับความสูงปานกลางประมาณ 800 เมตร และบริเวณเชิงเขาเป็นป่าเบญจพรรณกับป่าดงดิบ โดยเฉพาะที่ราบริมห้วยจะเป็นป่าดงดิบ ไม้ที่มีค่า ได้แก่ ประดู่ มะค่า แดง ตะแบก สมพง และไม้ยาง ไม้พื้นล่างมีไม้ไผ่ป่า หวาย บอน และพวกอื่นต่าง ๆ เทือกเขาทางตะวันตกติดกับจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณพบอยู่ตอนบนที่สูงกว่า ไม้ที่สำคัญ ๆ นอกจากที่กล่าวแล้วมีพวกไม้ยาง และตะแบก และมะค่าโมง ขึ้นอยู่มาก นอกจากนี้ตอนที่ราบระหว่างสองเทือกเขาตอนบนยังมีปายางเหลืออยู่ พบต้นยางขนาดใหญ่เหลืออยู่มากพอสมควร ทางตอนล่างของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นทุ่งหญ้าที่เกิดจากการบุกรุกแผ้วถางป่าของชาวบ้านแต่เดิม จากการสำรวจเบื้องต้นพบความหลากหลายของพันธุ์พืชสมุนไพรจำนวนมาก ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ซึ่งมีกระจายทั่วไปในป่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีในฐานะหน่วยงานวิจัยและพัฒนา และคณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาของการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพนิเวศวิทยา อาจจะเป็นปัญหาที่สูญพันธุ์ได้ในอนาคต จึงได้เสนอโครงการวิจัย “การพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านซับลังกา” เพื่อให้ป่าผืนสุดท้ายของจังหวัดลพบุรี และของภาคกลาง ดำรงอยู่เป็นสมบัติของคนไทยตลอดไป ทั้งนี้ การดำเนินโครงการวิจัย “การพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาและการสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ของชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านซับลังกา” เป็นการดำเนินงานภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาอย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชนในพื้นที่รอบป่าอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. สมาชิกของชุมชน โดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของผืนป่าซับลังกา
2. ชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาอย่างยั่งยืน
3. สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ตัวอย่างเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งเรียนรู้ของชุมชนรวมทั้งผู้ที่สนใจ

ขอบเขตของโครงการวิจัย

อบรมเชิงปฏิบัติการค่ายเยาวชนสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้กับสมาชิกของชุมชนในบริเวณใกล้เคียงในรูปแบบของ แผ่นพับ โปสเตอร์ และจัดทำรูปเล่มรวบรวมผลการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย: วิจัยและพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ป่าผืนสุดท้ายของภาคกลาง

กรอบและฐานความคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัยโครงการการพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าชัยล้งกาและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชนในพื้นที่